

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ústavní soud (definitivně) k pravidlům započítání povinnosti zdržovat se v obydlí do trestu odnětí svobody

S ohledem na neurčitou, resp. obecně formulovanou dikci § 92 odst. 4 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník (dále jen „t. z.“), nebylo v soudní praxi po dlouhou dobu dosaženo konsensu stran poměru, ve kterém je doba strávená výkonem povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v obydlí nebo jeho části započitatelná na uložený trest odnětí svobody. Změnu tohoto stavu přináší recentní nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2024, sp. zn. I. ÚS 2831/23, ve kterém byly pro postup soudů při započtení dané formy omezení osobní svobody nastaveny jasné a konkrétní mantinely.

Podle § 92 odst. 4 t. z. se pravidla pro započítání doby strávené ve vazbě do trestu odnětí svobody, upravená v odst. 1 až 3, užijí **obdobně** mj. i na povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části uloženou obviněnému podle § 73 odst. 3 zákona č. 141/1961, o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „t. ř.“) do trestu uloženého pro týž skutek.

Tuto povinnost podle citovaného § 73 odst. 3 t. ř. je možno uložit toliko obviněnému, nad nímž byl vysloven dohled probačního úředníka nahrazující vazbu; orgán rozhodující o vazbě v takovém případě uloží obviněnému povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejm. výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku onemocnění nebo úrazu.

Dané opatření tedy představuje obdobu „domácího vězení“ v procesní fázi trestního řízení před pravomocným verdiktem, což ilustruje i pravidlo přiměřeného použití § 60 odst. 4 t. z. pro stanovení předmětného časového období pro povinnost zdržovat se v obydlí, kdy musí být přihlédnuto k pracovní době obviněného, času na cestu do/ze zaměstnání, výkon péče o nezletilé děti, či vyřizování nutných osobních či rodinných záležitostí.

Zatímco v případě vazby nečiní započtení na ukládaný trest žádné potíže (s ohledem na kontinuální výkon vazby a použití principu „jedna ku jedné“, tzn. jeden den ve výkonu vazby = jeden den trestu odnětí svobody), v případě povinnosti zdržovat se v obydlí, která je stanovena pouze pro konkrétní (hodinové) rozmezí v rámci jednoho dne, je absence výslovného pravidla pro stanovení poměru započtení problematictější.

Důvodová zpráva k zákonu č. [150/2016](#) Sb., jímž byl § 92 odst. 4 t. z. doplněno, v tomto ohledu konstatuje, že *režim každého opatření podle § 73 odst. 3 t. ř. s uloženou povinností zdržovat se v obydlí přitom bude jedinečný, neboť délka a denní doba stanoveného časového období trvání této povinnosti se může v konkrétním případě lišit, stejně jako množství a povaha dalších uložených přiměřených omezení a povinností, které soud může obviněnému v souvislosti s nahrazením vazby dohledem uložit. Zákonodárce dále uvedl, že proto byla v tomto případě zvolena obecná formulace povinnosti soudu ke shora uvedenému opatření přihlédnout, bez stanovení konkrétního započítacího poměru (např. jeden den trvání povinnosti zdržovat se v obydlí na jeden den trestu odnětí svobody).*

V minulosti tato situace a pravidlo o *obdobném* užití pravidel pro započtení vazby v aplikační praxi nezřídka vyústily v poměrné snižování započítávané doby, po kterou byla obviněnému uložena povinnost zdržovat se v určeném obydlí, toliko na základě volné úvahy soudu (např. o 1/2 či 1/3 doby, po kterou byla dotčená povinnost obviněnému uložena), a to s poukazem na nezbytnost zohlednění vyššího komfortu domácího prostředí oproti výkonu vazby.

Tento výklad však Ústavní soud v nálezu ze dne 26. 6. 2023, sp. zn. II. ÚS 2879/22 (nález byl vydán v téže věci, ve které byl později vydán shora zmiňovaný nález I. ÚS 2831/23) označil za ústavně nekonformní, neboť zákonná úprava pro takový postup neposkytuje dostatečně jasný podklad. Z tohoto důvodu představuje poměrné snížení započtené doby na základě volné úvahy soudu protiústavní překročení pravomoci soudu v rozporu s principem *criminalia sunt restringenda* (povinnost vykládat trestní zákony restriktivně) a zákazu použití analogie v neprospěch pachatele při úvahách o trestu.

V rovině ústavněprávní v daném případě Ústavní soud konstatoval konkrétně porušení práva stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 Listiny základních práv a svobod (dále jen „**Listina**“), práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny, a konečně i porušení zásady *nulla poena sine lege* podle čl. 39 Listiny.

Ačkoliv Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 2879/22 v obecné rovině konstatoval nepřipustnost jakékoliv redukce započítání soudem uložené povinnosti zdržovat se v obydlí, výslovně již neuvedl, zda je při přepočtu nutno brát zřetel toliko na jednotlivé hodiny, kdy se musí obviněný v rámci jednoho dne zdržovat ve svém obydlí, nebo na celé dny, po které je obviněný danou povinností zatížen.

V nejnovějším nálezu sp. zn. I. ÚS 2831/23 Ústavní soud upřednostnil první variantu, tedy že při zápočtu podle § 92 odst. 4 t. z. je třeba vycházet výhradně z doby, po kterou byla obviněnému uložena povinnost zdržovat se ve svém obydlí, nikoliv tedy z doby volna či výkonu zaměstnání.

S odkazem na obecnými soudy namítanou nutnost zohlednění vyšší kvality pobytu v domácím prostředí tedy Ústavní soud konstatoval, že není nic nepřiměřeného či nespravedlivého na tom, že méně intenzivní zásah do osobní svobody bude započítán do trestu méně a intenzivnější zásah (v podobě výkonu vazby) více. Současně se pak nejedná o projev libovůle, jako v dříve řešeném případě volných úvah soudu bez konkrétního propočtu hodin, po které byl obviněný nucen přebývat v určeném obydlí.

Po procesní stránce Ústavní soud uzavřel, že základním předpokladem pro ústavně konformní aplikaci § 92 odst. 4 t. z. je, aby byly dny, resp. hodiny v místě pobytu přesně spočítány na podkladě důsledně provedeného dokazování, a za současného poskytnutí prostoru k uplatnění tvrzení a námitek obviněného (vč. jejich následného vypořádání).

O tom, zda je závěr o nedůvodnosti použití principu „jedna ku jedné“ i v případě povinnosti zdržovat se v obydlí správný a souladný s principem *nulla poena sine lege*, lze jistě polemizovat. V tomto ohledu si lze např. představit argument, že i doba vycházek mimo věznici se započítává do celkové doby výkonu trestu odnětí svobody, či analogický odkaz na předešlou úpravu přeměny trestu domácího vězení v trest odnětí svobody dle § 61 t. z. ve znění účinném od 1. 12. 2011 do 31. 12. 2021, při níž docházelo k přeměně v poměru jedna ku jedné, což svědčí spíše o rovnocennosti trestu odnětí svobody a domácího vězení, a naopak absenci prostoru pro „zohlednění“ vyššího komfortu domácího prostředí. Současně však nelze upřít, že pobyt v domácím prostředí je ze strany obviněných bezpochyby vnímán méně úkorně, než pobyt ve vazbě.

Z hlediska právní jistoty adresátů trestněprávních norem lze každopádně (po osmi letech od přijetí předmětné úpravy) kvitovat transparentní, konkrétní, a hlavně srozumitelné vymezení pravidel pro započítání povinnosti zdržovat se v obydlí do trestu odnětí svobody.

Mgr. Marek Lukáš,
advokátní koncipient

**sokol
novák
tdpA**

Sokol, Novák, Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533

e-mail: info@sntd.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Význam sportovních pravidel při posuzování odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)